

Kvůli poctivcům se zákony nemění

Novela zákona o obchodních korporacích míří do prvního čtení. Při jejím projednávání čeká expert na obchodní právo **Jan Dědič** střety.

„Velkou politickou otázkou bude účast zaměstnanců v dozorčích radách,“ říká v rozhovoru pro LN.

**KATEŘINA KOLÁŘOVÁ
KRISTIÁN LÉKO**

LN Jak rychle se projeví nedostatky zákona o obchodních korporacích, na něž novela reaguje?

Obavy, že po rekonstrukci soukromého práva dojde k totálnímu chaosu, se naštěstí nepotvrdily. Koncepce zákona se osvědčila, ale dílčí nedostatky a systémové problémy se objevily relativně brzy. Už těsně po nabytí účinnosti zákona vydal Nejvyšší soud sjednocující stanovisko k výkladu některých ustanovení. Ukázalo se, že část ustanovení není formulována jednoznačně nebo nebyla pochopena filozofie zákona či myšlenková koncepce. Právě pohled starého práva na novou úpravu vedl k tomu, že výklady se různily.

LN Takže šlo zejména o výkladové problémy?

V textu zákona bylo také velké množství chybných odkazů, skoro dvacet. Pro uživatele je pak náročné se v něm orientovat. Další zřejmé vady vznikly zásahem do koncepce zákona při projednávání v ústavně-právním výboru.

LN Co konkrétně máte na mysli?

Nový občanský zákoník rozlišil zaknihované cenné papíry a listinné cenné papíry. Koncepce vycházela z toho, že zaknihované cenné papíry nemají formu – nejsou ani na majitele, ani na jméno či doručitele. Ve sněmovně se ale do zákona dostala věta, že i zaknihované akcie se rozlišují na akcie na jména a na majitele. Tato jediná věta ale nebyla promítnuta do dalších 30 až 40 ustanovení, je tak obtížné je vyložit.

Postupně ale při aplikační praxi vykrystalizovaly další problémy.

LN Nevyřešila by to ale postupem času judikatura?

Bylo tu dilema, zda dále odstraňovat problémy judikaturou, což může trvat roky, nebo zapojit okruh odborníků do přípravy zákona. Byl jsem příznivcem druhé varianty. Podobnou situaci jsem už zažil, když se přizpůsobovalo obchodní právo právu EU. Tehdy se po velké novele obchodního zákoníku brzy zjistilo, že obsahuje technické chyby. Na nic se nečekalo,

FOTO MAFRA - PETR TOPIČ

připravila se technická novela, která nedostatky opravila v rámci jednoho roku. Nikdy prostě nenapíšete dokonalý právní předpis.

LN Hovořilo se o tom, že novela firmám může ušetřit i náklady.

Takový reálný dopad to mít většinou nebude. Možná u některých akciových společností, ale to jen v případech, že jejich stanovy umožňují hlasovat per rollam (bez osobní účasti – pozn. red.). Nebude vyžadováno, aby o každém hlasování byl pořízen notářský zápis.

Další úspory mohou nastat u zakládání s. r. o. Dnes se peněžité vklady splácí na účet bank – minimální vklad je jedna koruna. Novela předpokládá, že pokud vklad nebude vyšší než dvacet tisíc korun, půjde jej splácet i jinak.

LN Začaly se objevovat případy „ukradených firem“, kdy paděláním podpisů na smlouvách o převodech podílu došlo ke změnám vlastníkům...

Proti podvodům nikdy nikoho neochráníte. Nejde o problém v masovém měřítku, takže chybí politická vůle se tím zabývat – novela žádná taková opatření nepřijímá. Jedinou možností, jak tomu zabránit, je, aby si společnosti omezily převoditelnost podílů. Pak, pokud by nebyly splněny podmínky uvedené ve společenské smlouvě, by k převodu nedošlo.

LN Pokud je ke změnám třeba politické vůle, co bude v tomto ohledu nejtěžší do novely prosadit?

Vše záleží na tom, koho společnost do evidence jako skutečného vlastníka nahlásí...
U poctivých se tak v evidenci skutečným vlastníkem objeví.
U těch, které ho chtějí zakrýt, to novela nezaručuje.

Velká politická otázka bude kodeterminace, tedy účast zaměstnanců v dozorčích radách. Když se rušila povinná kodeterminace, žili jsme s představou, že bude dobrovolná. Nicméně převládá názor, že jde o statusovou otázku. A když zákon říká, že členy dozorčí rady volí a odvolává valná hromada, a není výslovně uvedeno, že je může volit a odvolávat i někdo jiný, pak dobrovolná kodeterminace nemůže existovat. Poslanecký návrh zákona byla znovu zavedena povinná kodeterminace pro společnosti s více než 500 zaměstnanci, jenže pro ni nejsou stanovena žádná pravidla.

LN A co tedy může vyvolat ten politický střet?

Může nastat u toho, jak pravidla kodeterminace nastavit. Novela uvádí, že postačí jeden zástupce zaměstnanců v dozorčí radě, pokud stanovy neřeknou více. Nyní na dva zástupce akcionářů připadá jeden zástupce zaměstnanců. Takže ve 12členném orgánu teď máme tři zástupce zaměstnanců, ale podle návrhu by stačil jeden.

Kontroverzi může vyvolat i to, že novela říká, že do dozorčí rady může být zvolen jen zaměstnanec společnosti, což je podle mne správné. Dnes je praxe jiná. Takže třeba odboroví funkcionáři, kteří nebudou současně zaměstnanci, by nemohli být jejími členy.

LN Mohlo by to novou zdržet?

Doufám, že ne, ale vše je možné. Novela totiž přináší ještě jednu revoluci, a to možnost vydávat podíly či akcie s výsílacím právem. Jde o situaci, kdy vlastník podílu nebo akcie bude moci přímo obsazovat část členů dozorčí rady nebo jednatelů nezávisle na tom, kolik má akcií. Valná hromada je pak bude moci odvolat, pouze pokud by porušovali své povinnosti. Jinak je bude odvolávat a volit jen vlastník. Umožní to realizovat celou řadu akcionářských dohod.

LN To bude jistě trnem v oku mnoha vlivovým skupinám...

Jistěže bude. Vše ale záleží na dohodě zakladatelů – pokud to tak chtějí, proč by jim v tom měl stát bránit? Nikdy se nepodařilo prosa-

Jan Dědič (66)

Partner advokátní kanceláře **Kocián Šolc Balaščík**. Obchodnímu právu se věnuje od roku 1990. Je jedním z největších tuzemských odborníků na obchodní právo. Roku 2006 získal ocenění Právník roku v kategorii Obchodní právo.

Vysokoškolský profesor na Katedře podnikového a evropského práva Fakulty mezinárodních vztahů VŠE. Působí i na Právnické fakultě UK.

Je spoluautorem zákona o obchodních korporacích, jenž byl spolu s občanským zákoníkem hlavním stavebním kamenem rekonstrukce soukromého práva v Česku, a autorem novely zákona o přeměnách obchodních společností, která zjednodušila vnitrostátní a přeshraniční firemní transakce. Byl také členem skupiny, která s ministerstvem spravedlnosti spolupracovala na přípravě novely zákona o obchodních korporacích.

dit novou podle německého vzoru, tedy že členové představenstva jsou odvolatelní jen z vážných důvodů. Vždy to narazilo v prvé řadě na stát. Ten nikdy nechtěl, aby byl nějak omezen ve svých možnostech odvolávat členy představenstva či dozorčí rady, kteří se znelíbí. A vázání odvolání členů představenstva na vážné důvody, to samozřejmě posiluje jejich nezávislost na akcionářích.

LN Mnohé novelizace míří na větší transparentnost. Myslíte si, že k ní přispěla i povinnost firem zapsat skutečného vlastníka do rejstříku?

Jsem v tomto dost skeptický. Vlastně to nikdo skutečně neprověřuje. Vše záleží na tom, koho společnost do evidence jako skutečného vlastníka nahlásí. Uvede-li někoho jiného, není za to stanovena žádná zvláštní sankce. Neprovádí se žádné vyšetřování ani prověřování. Navíc pokud vlastníka nelze dohledat nebo je sporný, zapisují se do evidence členové statutárních orgánů. Takže u poctivých se v evidenci skutečným vlastníkem objeví. U těch, které ho chtějí zakrýt, to úprava nezaručuje.

LN Zvýšil transparentnost alespoň zákaz anonymních akcií, který platí už téměř pět let?

Skutečná transparentnost je problém i u akcií na jméno. Kde máte jistotu, že v seznamu akcionářů jsou skuteční akcionáři? Listinná akcie se převádí rubropisem, kdy mezi účastníky dojde ke změ-

ně vlastnického práva. Pokud to ale neoznámí společnost, je akcionářem ten, kdo je zapsán v seznamu akcionářů. Stejně jako u s. r. o. společností. K převodu podílu dochází smlouvou. Sama smlouva ale způsobí jen změnu vlastníka podílu, ve vztahu ke společnosti je to irelevantní. Kdo se chce zakrýt, formálně může provést změnu – a zůstane skrytý, dokud to nenahlásí společnost.

LN Absolutní transparentnost tedy nejde dosáhnout?

Když bude někdo chtít podvádět, možnosti pro zastření vždy jsou. K absolutní průhlednosti lze přispívat tak, že se takové postupy ztěžují, ale nikoliv že by se netransparentnost úplně odstranila. Vůči těm poctivým bude vše průzračné, ale kvůli nim změnu zákona dělat nemusíme. Ti, kteří chtějí podvádět, to budou mít trochu složitější, budou muset vymýšlet jiné struktury.

LN V červnu 2019 uplyne implementační lhůta směrnice EU o právech akcionářů společností kótovaných na burze. Jaké změny přinese?

Valná hromada bude schvalovat politiku odměňování, kterou připraví statutární orgány. Bude se týkat členů statutárních orgánů, dozorčí rady a generálního ředitele. Politika bude obsahovat všechny odměny – pevné, pohyblivé, včetně opcí. Zveřejněna bude na webových stránkách.

Následně si společnosti zpracují zprávu o realizaci politiky odměňování, kterou schválí valná hromada a která bude na webu deset let. Tam už budou jmenovitě uvedeni členové orgánů s celkovou výší odměny, rozdělenou do všech složek, včetně uvedených jakýchkoliv plnění, která by přijali od kteréhokoliv člena skupiny. Kladu si otázku, nakolik to přiláká či vypudí společnosti z regulovaného trhu.

LN Další zásadní změna se týká transakcí se spřízněnými osobami. Jak konkrétně se jich dotkne?

Valná hromada bude transakce schvalovat a publikovat: jejich předmět, výši plnění a to, kdo je účastníkem smlouvy v den uzavření transakce. Kdo je spřízněná osoba, se bude posuzovat podle mezinárodních standardů.

Směrnice nestanoví, co to je ta významná transakce, kritéria má stanovit členský stát. V současné době je v rámci připomínkového řízení návrh takový, že to bude nabytí nebo zcizení majetku ve výši deseti procent aktiv vyplývajících z poslední účetní závěrky či zvýšení dluhů, byť jen podmíněných, v částce přesahující deset procent.